

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW**

RWA-411-8/07/PR/RL

Warszawa, dn. 11 lutego 2016 r.

DECYZJA NR RWA - 1/2016

Na podstawie art. 105 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r., poz. 267 ze zm.) w zw. z art. 83 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r., poz. 184) oraz stosownie do art. 33 ust. 6 ww. ustawy, w związku z art. 3 ustawy z dnia 10 czerwca 2014 r. o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2014 r., poz. 945)

– w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów,

umarza się w całości jako bezprzedmiotowe postępowanie wszczęte z urzędu w związku z podejrzeniem nadużywania przez Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w m. st. Warszawie S.A. z siedzibą w Warszawie pozycji dominującej na lokalnym rynku zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków na terenie m. st. Warszawy, gmin: Michałowice, Nieporęt, Raszyn, Serock, Wieliszew oraz miast: Piastów i Pruszków poprzez praktykę polegającą na narzucaniu odbiorcom usług uciążliwych warunków zamieszczanych w treści umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków, zgodnie z którymi:

1. przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne nie ponosi odpowiedzialności za przerwy w świadczeniu usług spowodowane brakiem wody w ujęciu, wynikającym z jego zawinionego działania;
2. przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne nie ponosi odpowiedzialności za przerwy w świadczeniu usług spowodowane koniecznością przeprowadzenia

niezbędnych napraw urządzeń i przyłączy wodociągowych i kanalizacyjnych, wynikających z jego zawinionego działania;

3. przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne nie ponosi odpowiedzialności za przerwy w świadczeniu usług spowodowane przerwami w zasilaniu energetycznym urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych, wynikających z jego zawinionego działania;
4. odbiorca, w przypadku rozwiązania umowy o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków, zobowiązany jest poinformować nowego właściciela lub użytkownika nieruchomości o zasadach rozliczeń dokonywanych przez przedsiębiorcę oraz konieczności zgłoszenia się do siedziby przedsiębiorcy w celu zawarcia nowej umowy.

UZASADNIENIE

W dniu 4 lipca 2007 r. Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatura UOKiK w Warszawie (dalej również jako: „Prezes Urzędu”, „Delegatura UOKiK w Warszawie”, lub „Prezes UOKiK”), po przeprowadzeniu postępowania wyjaśniającego oraz w związku z otrzymanymi uprzednio informacjami o możliwych naruszeniach przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków, wszczął z urzędu postępowanie antymonopolowe, w związku z podejrzeniem nadużywania przez Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w m. st. Warszawie S.A. z siedzibą w Warszawie (dalej: „Przedsiębiorca”, „Spółka” lub „MPWiK”) pozycji dominującej na lokalnym rynku zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków na terenie m.st. Warszawy, gmin: Michałowice, Nieporęt Raszyn, Serock, Wieliszew oraz miast: Piastów i Pruszków na skutek narzucania odbiorcom przez Przedsiębiorcę uciążliwych warunków umów przynoszących mu nieuzasadnione korzyści w postaci postanowień wyłączających odpowiedzialność Przedsiębiorcy za przerwy w świadczeniu usług spowodowane jego zawinionymi działaniami, co może stanowić naruszenie art. 9 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

W dniu 31 grudnia 2009 r. Prezes UOKiK, decyzją Nr RWA-45/2009 uznał za nadużywanie pozycji dominującej na lokalnym rynku zaopatrzenia w wodę

i odprowadzania ścieków na terenie m. st. Warszawy, gmin: Michałowice, Nieporęt Raszyn, Serock, Wieliszew oraz miast: Piastów i Pruszków, narzucanie odbiorcom usług uciążliwych warunków umów, przynoszących Przedsiębiorcy nieuzasadnione korzyści, zgodnie z którymi:

1. przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne nie ponosi odpowiedzialności za przerwy w świadczeniu usług spowodowane brakiem wody na ujęciu, wynikającym z zawinionego działania Przedsiębiorcy, (pkt I a) sentencji decyzji);
2. przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne nie ponosi odpowiedzialności za przerwy w świadczeniu usług spowodowane koniecznością przeprowadzenia niezbędnych napraw urządzeń i przyłączy wodociągowych i kanalizacyjnych, wynikających z zawinionego działania Przedsiębiorcy, (pkt I b) sentencji decyzji).
3. przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne nie ponosi odpowiedzialności za przerwy w świadczeniu usług spowodowane przerwami w zasilaniu energetycznym urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych, wynikającymi z zawinionego działania Przedsiębiorcy, (pkt I c) sentencji decyzji);
4. odbiorca, w przypadku rozwiązania umowy o zaopatrzenie w wodę odprowadzanie ścieków, zobowiązany jest poinformować nowego właściciela lub użytkownika nieruchomości o zasadach rozliczeń dokonywanych przez Przedsiębiorcę oraz o konieczności zgłoszenia się do siedziby Przedsiębiorcy w celu zawarcia nowej umowy, (pkt I d) sentencji decyzji);

to jest za praktyki, o których mowa w art. 9 ust 1 i 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Prezes Urzędu nakazał zaniechanie stosowania powyższych praktyk, oraz nałożył na Przedsiębiorcę łączną karę w wysokości 690.902 zł, płatną do budżetu państwa.

W dniu 18 stycznia 2010 r. Spółka złożyła odwołanie od ww. decyzji. Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej: „SOKiK”) wyrokiem z dnia 30 maja 2012 r. (sygn. akt XVII Ama 66/10) uwzględnił częściowo odwołanie MPWiK oraz zmienił w części zaskarżoną decyzję.

Wyrok SOKiK został zaskarżony przez obie strony. Sąd Apelacyjny w Warszawie uznał apelację Prezesa UOKiK za zasługującą na uwzględnienie, zaś apelację MPWiK za bezzasadną i wyrokiem z 7 maja 2013 r. (sygn. akt VI ACa 1424/12) zmienił zaskarżone rozstrzygnięcie w ten sposób, że oddalił odwołanie powoda w zakresie w jakim zostało ono uwzględnione przez Sąd pierwszej instancji.

Spółka wniosła od powyższego wyroku skargę kasacyjną zarzucając m.in. naruszenie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów poprzez: niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że Przedsiębiorca dopuścił się praktyki z art. 9 ust. 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów zamieszczając w treści umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzenie ścieków kwestionowane postanowienia umowne.

Wyrokiem z dnia 27 sierpnia 2014 r. (sygn. akt III SK 83/13) Sąd Najwyższy uchylił w całości wyrok Sądu Apelacyjnego uwzględniający apelację Prezesa UOKiK i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania. W uzasadnieniu wskazał, iż zastrzeżenie umowne stanowiące, iż ten kto nie wykona lub nienależycie wykona umowę w sposób zawiniony nie ponosi odpowiedzialności odszkodowawczej, jest nieważne ze względu na brzmienie art. 473 § 2 w zw. z art. 58 § 1 i 3 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 121 ze zm.). Takie ograniczenie odpowiedzialności kontraktowej nawet w stosunku do zawinionych działań powoduje pierwotną nieważność klauzuli, a zatem nie można było uznać, że doszło do narzucenia przez Przedsiębiorcę uciążliwych warunków umownych, które przynosiły mu nieuzasadnione korzyści.

W stosunku do klauzuli wprowadzającej istniejący przy rozwiązywaniu umowy obowiązek poinformowania nowego właściciela lub użytkownika nieruchomości o zasadach rozliczeń stosowanych przez Przedsiębiorcę, a także o konieczności zgłoszenia się do siedziby Przedsiębiorcy w celu zawarcia nowej umowy, Sąd Najwyższy uznał, iż warunek taki nie jest uciążliwy, ani nie przynosi nieuzasadnionych korzyści w rozmiarze istotnym dla art. 9 ust 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Uciążliwość bowiem zachodzi, gdy dany warunek umowy przyznaje dominantowi korzyści większe od powszechnie przyjętych w stosunkach danego rodzaju. W tym konkretnym przypadku korzyści nie są wyższe od tych jakie dałoby się wynegocjować w warunkach rynkowych.

Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z 8 stycznia 2015 r. (sygn. akt VI ACa 1611/14) nie znajdując dostatecznych podstaw do uznania, że Spółka dopuściła się praktyk ograniczających konkurencję uchylił decyzję Prezesa Urzędu nr RWA-45/2009 z dnia 31 grudnia 2009 r. Uzasadniając swoje rozstrzygnięcie, Sąd drugiej instancji oparł się na wykładni dokonanej przez Sąd Najwyższy w ww. wyroku z dnia 27 sierpnia 2014 r., którą na podstawie art. 398²⁰ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 101) jest związany. Sąd Apelacyjny wskazał, iż sprzeczność

zapisu umowy z bezwzględnie obowiązującym przepisem prawa powoduje nieważność tego zapisu z mocy prawa. Zatem skoro zapis taki nie jest wiążący dla stron, to nie może być kwalifikowany w zakresie prawa publicznego jako zakazana praktyka ograniczająca konkurencję. Wobec powyższego, Sąd Apelacyjny uznał, iż postanowienia, o których mowa w pkt. I a) - Ic) sentencji decyzji nr RWA-45/2009 są sprzeczne z art. 473 § 2 Kodeksu cywilnego i jako takie dotknięte są sankcją nieważności od samego początku, co uniemożliwia uznanie ich za praktykę, o której mowa w art. 9 ust. 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

W odniesieniu do postanowienia zastrzegającego, iż *"odbiorca w przypadku rozwiązania umowy o zaopatrzenie w wodę zobowiązany jest poinformować nowego właściciela lub użytkownika nieruchomości o zasadach rozliczeń dokonywanych przez przedsiębiorcę oraz o konieczności zgłoszenia się do siedziby przedsiębiorcy w celu zawarcia nowej umowy"*, Sąd Apelacyjny również podzielił pogląd Sądu Najwyższego. Pomimo, iż postanowienie to jest korzystne dla Spółki, nie stanowi ono uciążliwego warunku umowy, przynoszącego Przedsiębiorcy nadmierne korzyści, gdyż nie wymaga od odbiorców żadnych uciążliwych, dodatkowych czynności oraz nie wywołuje kosztów po ich stronie. Według Sądu Apelacyjnego, zapis ten nie jest też obwarowany żadną sankcją i dotyczy okresu po wypowiedzeniu umowy, a wykonanie tego zobowiązania ma charakter dobrowolnego współdziałania.

Sąd Apelacyjny wskazał, iż ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów nie przewiduje obecnie możliwości wydania decyzji o niestwierdzeniu zakazanej praktyki. Na podstawie art. 479^{31a} § 3 Kodeksu postępowania cywilnego Sąd nie ma możliwości zmiany decyzji poprzez umorzenie postępowania administracyjnego. Umorzenie postępowania nie jest bowiem orzeczeniem co do istoty sprawy, lecz orzeczeniem o charakterze formalnym, które może być wydane przez Prezesa UOKiK.

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w oparciu o ustalenia dokonane w sprawie zważył, co następuje.

Zgodnie z art. 105 § 1 Kodeksu postępowania administracyjnego, gdy postępowanie z jakiegokolwiek przyczyny stało się bezprzedmiotowe w całości albo w części, organ

administracji publicznej wydaje decyzję o umorzeniu postępowania odpowiednio w całości albo w części.

Umorzenie postępowania na podstawie art. 105 § 1 jest obligatoryjne, co oznacza, iż ustalenie przesłanki bezprzedmiotowości postępowania stwarza obowiązek zakończenia postępowania w danej instancji przez jego umorzenie. W orzecznictwie utrwalony jest pogląd, że przesłanka bezprzedmiotowości występuje, gdy brak jest podstaw prawnych do merytorycznego rozstrzygnięcia danej sprawy w ogóle, bądź nie było podstaw do jej rozpoznania w drodze postępowania administracyjnego¹. Innymi słowy, bezprzedmiotowość oznacza, iż nie można załatwić sprawy przez jej rozstrzygnięcie co do istoty.

Niniejsze postępowania zostało podjęte jako konsekwencja wyroku Sądu Najwyższego z dnia 27 sierpnia 2014 r., oraz wydanego w związku z nim wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 8 stycznia 2015 r. Prezes Urzędu dokonał analizy sprawy z uwzględnieniem wytycznych Sądu w szczególności oceny prawnej faktów dokonanych przez Sąd Najwyższy w sprawie. Wyroki zapadłe w tej sprawie rzutują na rozstrzygnięcie dokonywane przez Prezesa Urzędu niniejszą decyzją.

Spółce został postawiony zarzut nadużywania pozycji dominującej poprzez praktyki polegające na narzucaniu odbiorcom usług uciążliwych warunków umów, przynoszących mu nieuzasadnione korzyści. MPWiK zarzucono, iż stosuje postanowienia wyłączające odpowiedzialność Przedsiębiorcy za przerwy w świadczeniu usług spowodowane jego zawinionymi działaniami. Spółka zawierała bowiem w treści umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków zastrzeżenia, zgodnie z którymi nie ponosi odpowiedzialności za przerwy w świadczeniu usług wynikające z: (a) braku wody w ujęciu, (b) konieczności przeprowadzenia niezbędnych napraw urządzeń i przyłączy wodociągowych i kanalizacyjnych, (c) przerw w zasilaniu elektrycznym urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych. Spółce zarzucono także, że narzucała uciążliwy warunek umowny w postaci przeniesienia na odbiorcę usług obowiązku informowania nowego właściciela lub użytkownika nieruchomości o zasadach rozliczeń dokonywanych przez Przedsiębiorcę oraz konieczności zgłoszenia się do siedziby Spółki w celu zawarcia nowej umowy.

¹ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 24 kwietnia 2003 r., sygn. akt III SA 2225/01

Rozstrzygając w niniejszej sprawie należy mieć na uwadze wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 sierpnia 2014 r., oraz wydany w związku z nim wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 8 stycznia 2015 r., w których Sądy wskazały, uzasadniając uchylenie decyzji RWA-45/2009 w zakresie wyłączenia odpowiedzialności odszkodowawczej, że sprzeczność zapisu umowy z bezwzględnie obowiązującym przepisem prawa powoduje nieważność tego zapisu z mocy prawa, a zatem skoro zapis taki nie jest wiążący dla stron, to nie może być kwalifikowany w zakresie prawa publicznego jako zakazana praktyka ograniczająca konkurencję. Postanowienia sprzeczne z art. 473 § 2 Kodeksu cywilnego dotknięte są sankcją nieważności od samego początku, co uniemożliwia, jak wskazał Sąd, uznanie ich za praktykę, o której mowa w art. 9 ust. 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Biorąc pod uwagę powyższe rozstrzygnięcia należy stwierdzić, iż MPWiK nie stosuje praktyki ograniczającej konkurencję, o której mowa w art. 9 ust. 1 i 2 pkt. 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, co stanowiło przedmiot niniejszego postępowania w sprawie podejrzenia stosowania praktyk ograniczających konkurencję, którą zarzucano Spółce w pkt 1-3 sentencji postanowienia o wszczęciu postępowania.

W odniesieniu do postanowienia umownego zastrzegającego, iż *"odbiorca w przypadku rozwiązania umowy o zaopatrzenie w wodę zobowiązany jest poinformować nowego właściciela lub użytkownika nieruchomości o zasadach rozliczeń dokonywanych przez przedsiębiorcę oraz o konieczności zgłoszenia się do siedziby przedsiębiorcy w celu zawarcia nowej umowy"*, Sąd Apelacyjny we wskazanym powyżej wyroku również podzielił pogląd Sądu Najwyższego. Pomimo, iż postanowienie to jest korzystne dla Spółki, w ocenie Sądu Apelacyjnego nie stanowi uciążliwego warunku umowy przynoszącego Przedsiębiorcy nadmierne korzyści, gdyż nie wymaga od odbiorców żadnych uciążliwych, dodatkowych czynności oraz nie wywołuje kosztów po ich stronie. Według Sądu Apelacyjnego, zapis ten nie jest też obwarowany żadną sankcją i dotyczy okresu po wypowiedzeniu umowy, a wykonanie tego zobowiązania ma charakter dobrowolnego współdziałania. Mając na to na uwadze należy stwierdzić, że w świetle ww. okoliczności nie można zarzucić MPWiK stosowania praktyki ograniczającej konkurencję, o której mowa w art. 9 ust. 1 i 2 pkt. 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, co stanowiło przedmiot niniejszego postępowania w sprawie podejrzenia stosowania praktyk ograniczających konkurencję i zarzutu wskazanego w pkt. 4 sentencji postanowienia o wszczęciu postępowania.

Wobec faktu, iż postępowanie stało się w całości bezprzedmiotowe, konieczne stało się umorzenie postępowania w trybie art. 105 § 1 Kodeksu postępowania administracyjnego.

Pouczenie:

Na podstawie art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w związku z art. 3 i art. 11 ustawy z dnia 10 czerwca 2014 r. o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2014 r., poz. 945) oraz stosownie do treści art. 479²⁸ § 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t. j. Dz. U. z 2014 r., poz. 101 ze zm.), od niniejszej decyzji przysługuje stronie odwołanie, które wnosi się za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie miesiąca od dnia jej doręczenia.

Dyrektor Delegatury UOKiK w Warszawie

Dorota Grudzień-Barbachowska

/podpis/